

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАІЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

Цана 2 кап.
№ 4 (910) Студзень, 1966 г.
Год выдання 11-ы

Кожны вечар гасцінна ўспываюць агні ў вокнах дома культуры магільёўскіх хімікаў. Заходзь у любыя дзверы — табе ўсюды будзе весела, цікава. У адным пакоі чытаюць вершы, у другім — спяваюць песні, у трэцім — пануе музыка, у чацвёртым — у бурнай «Лявонісе» імчацца пары.

Ідуць заняткі гурткоў мастацкай самадзейнасці. Тут іх мноства. Усяго некалькі месяцаў тэатру «Усмешка». Але калі вы трапіце на яго спектакль, дык насмяецца ўволю. На першым здымку вы бачыце артыстаў «Усмешкі» перад выходам на сцэну, ніжэй рэпетыцыя духавога аркестра. На трэцім здымку — салісткі ансамбля танца Тамара Чыжэўская і Інэса Мязэвіч.

Не забыты ў доме культуры і дзеці. Для іх гэтыя пакоі, поўныя музыкі, песень і маленкіх штодзённых адкрыццяў, такія ж прыцягальныя, як і для дарослых. Нездарма 500 школьнікаў налічвае дзіцячы сектар. З вялікай ахвотай наведваюць рэбяты авіямадэльны гурток, якім кіруе Мікалай Іванавіч Ціткоў.

НА АГЕНЬЧЫК

Калі вячэрні змрок ахутвае зямлю, у гарадах, вёсках запальваюцца мільёны электрычных лямпачак. Мора электрычнага святла. Але ў яго незлічоных пералівах вызначаецца святло клубу, палацаў культуры, тэатраў, якія яшчэ здалёк клічуць людзей у свае ўтульныя пакоі і залы. І няма такога дня, каб у іх не праходзіў канцэрт альбо не выступалі музыканты, не дэманстраваліся кінафільмы.

Пасля працы на прадпрыемстве, у калгасе ці ўстаноўе чалавеку прыемна зайсці на ветлівы агеньчык у свой клуб і правесці гадзіну-другую сярод сяброў і блізкіх. А многія ідуць сюды не адпачываць, а наадварот — вучыцца, асабліва, калі ў чалавека ёсць любоў да музыкі, песні, танца. Пад кіраўніцтвам вопытных педагогаў яны ўдасканальваюць сваё выканаўчае майстэрства, а потым самі выступаюць з канцэртамі.

Адной з тысяч такіх устаноў з'яўляецца дом культуры магільёўскіх хімікаў. Тут створаны харавы, драматычны,

танцавальны гурткі, народны ансамбль танца, тэатр аперэты, эстрадны і духавы аркестры.

Сённяшняя Беларусь багатая талентамі. Канцэрты самадзейных артыстаў слухаюць і глядзяць не толькі ў нашай рэспубліцы, але і за яе межамі. Беручы свой пачатак у глыбінях народных крыніц, мастацтва Беларусі нагадвае шырокае і бурнае рэчышча, якое разлілося па ўсёй краіне. Гэта вынік клопатаў савецкай дзяржавы аб развіцці народных талентаў. Дастаткова сказаць, што цяпер у рэспубліцы налічваецца каля 6 тысяч клубуў. Сваё ўменне на іх сцэнах паказваюць тысячы выканаўцаў, якія аб'яднаны ў 22 575 гурткоў мастацкай самадзейнасці.

Ад імклівых вод Нёмана і сівой Прыпяці, пагранічнага Буга і зямель Смаленшчыны — па ўсім нашым краі гучаць песні аб росквіце беларускай зямлі. І людзі спяваюцца на агеньчыкі сваіх клубуў, бо там іх, як заўсёды, чакае шмат цікавага і прыемнага.

ВЫДАЕ МАСКВА

З якімі новымі творамі беларускіх пісьменнікаў у перакладзе на рускую мову пазнаёміцца савецкія чытачы ў гэтым годзе?

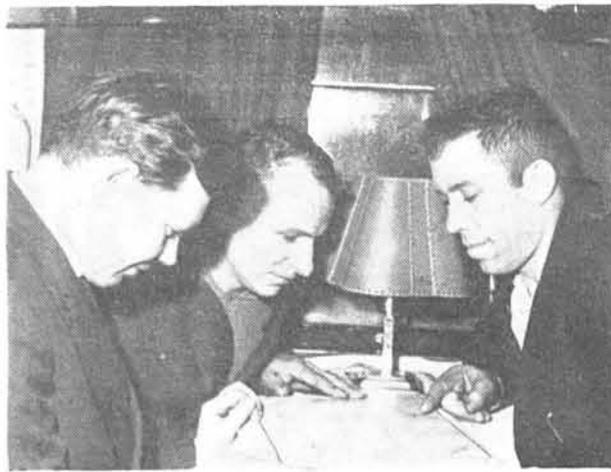
Як і ў мінулыя гады, маскоўскія выдавецтвы паклапаціліся аб тым, каб усё новае і лепшае, што напісана беларускімі літаратарамі, стала здабыткам шматмільённага чытача. Толькі выдавецтва «Советский писатель» у 1966 годзе намерзіла выпусціць адзінаццаць кніг беларускіх аўтараў: роман Максіма Гарэцкага «Віленскія камунары», і яго ж апавесць «Ціхая плынь», роман Івана Пташнікава «Чакай у далёкіх Грынях», зборнік апавесцей Аляксея Кулакоўскага, Аляксандра Пальчэўскага, Янкі Скрыгана, а таксама зборнік аповядаў Міколы Ракітнага. Намечана да перавыдання кніга апавесцей Івана Шамякіна.

Выйдуць зборнікі вершаў Антона Бялевіча «Салаўіны сад», Рыгора Барадуліна «Бусел на стразе», Сяргея Грахоўскага «Вышыня» і Шмэна Панчанкі «Небасхілы».

Зборнік аповядаў Янкі Брыля «Пад гоман вогнішча» выпусціць Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры. У зборнік уключаны лепшыя аповяды пісьменніка: «Галія», «Надпіс на зрубе», «Асколачак вяселькі» і іншыя.

Дзяржвыдавцтва пазнаёміць таксама чытача са зборнікам аповядаў Івана Мележа «Спатканне за горадам». У гэтым выдавецтве выйдзе кніга вершаў Андрэя Александровіча «Таполя і сонны».

У плане выдавецтва «Молодая гвардия» таксама ёсць кнігі беларускіх аўтараў. Аповесць Аляксея Кулакоўскага «Твой шлях перад табой» расказвае аб славацкім салдату Людовіку, які перайшоў на бок партызан. Запланавана ў гэтым выдавецтве выпусціць зборнік вершаў лаўрэата Ленінскай прэміі Петруся Броўкі.

СВЕТЛАГОРСК

Тут пачалося будаўніцтва цэлюлозна-кардоннага камбіната. Ён будзе даваць 140 тысяч тон сульфитнай цэлюлозы ў год, значная частка якой будзе перапрацоўвацца на кардон і ўпаковачную паперу. З адыходаў вытворчасці штогод будзе выпрацоўвацца каля 5 тысяч тон кармавых дражджэй.

БАРЫСАУ

Паліроўка мэблі — працаёмкая і карпатлівая работа — на дрэваапрацоўным камбінате «Камінтэрн» выконвалася раней уручную. Цяпер тут прымяняюцца паліравальныя аўтаматы з праграмным кіраваннем. Прымяненне такіх аўтаматаў дазволіла ў некалькі разоў павысіць прадукцыйнасць працы, значна палепшыць якасць аддзелкі мэблі.

ДЗЯТЛАВА

У гасцях у працаўнікоў раёна нядаўна пабываў праслаўлены лётчык, Герой Савецкага Саюза Міхаіл Дзевятаеў. Гэта ён два з лішнім дзесяцігоддзі назад на самалёце з чорнай свастыкай разам са сваімі таварышамі ўцёк з фашысцкага палону. Рабочыя, калгаснікі, вучні з увагай слухалі выступленне лётчыка-героя.

БУДА-КАШАЛЁВА

Першы выпуск тэхнікаў-электрыкаў адбыўся ў Буда-Кашалёўскім тэхнікуме механізацыі сельскай гаспадаркі. Усе сорак шэсць дыпламантаў паспяхова абаранілі праекты.

МАСКВА

За мужнасць і адвагу, праяўленыя пры выратаванні савецкага ваеннаслужачага і аказанні яму дапамогі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў нарвежскіх грамадзян: Сігварта Ларсена — ордэнам Чырвонай Зоркі; Б'ерна Бедары і Харальда Кнудтэна — медалем «За баявыя заслугі».

АРЭНБУРГ

Завод халадзільных устаноў прыступіў да выканання заказу Рэспублікі Малі на выраб халадзільных устаноў, здольных ствараць моцныя «марозы» ў сваіх камерах нават ва ўмовах трапічнай спекі. Аб'ём камеры — шэсць кубічных мет-

Ад перона Брэсцкага вакзала адправіўся ў дарогу незвычайны поезд. 420 перадавікоў калгасаў і саўгасаў вобласці зробіць у ім 10-дзённае падарожжа па краіне. Падарожжа арганізавана абласным саветам па турызму сумесна з абласным упраўленнем сельскай гаспадаркі. Турысты наведаюць Вільнюс, Рыгу, Талін, Ленінград, Маскву, Мінск.

На здымку: перадавыя хлеббаробы Івацэвіцкага раёна (злева направа) В. Равенка, П. Корзан, А. Сабко.

Фота В. Германа.

Мінская швейная фабрыка імя Фрунзе. Яе прадукцыя — вопратка для самых маленькіх грамадзян: распашонкі, паўзункі, каптуркі.

На здымку: кантралёр ATK Зінаіда Курылёнак (справа) прымае гатовую прадукцыю ў Рэгіны Бурлакавай.

раў. У гэтым годзе «фабрыкі арэнбургскага марозу» будуць адпраўлены больш чым у дзесяць краін Афрыкі.

БРЭСТ

У Брэсцкім тэатры імя Ленінскага камсамола Беларусі адбылася прэм'ера. Тут пастаўлены спектакль «Гарачае лета ў Берліне» — інсцэніроўка аднайменнага рамана прагэсійнай аўстралійскай пісьменніцы Д. К'юсак. Твор пісьменніцы накіраваны супраць рэваншызму.

ВАРШАВА. Тут у Доме селяніна адкрылася выстаўка гадзіннікаў савецкай вытворчасці. Экспануецца каля 500 марак розных мужчынскіх і жаночых наручных гадзіннікаў. Сярод іх «Палёт», «Слава», «Зара», «Прамень», «Чайка», «Ракета», «Усход» і іншыя. На выстаўцы прадстаўлены таксама настольныя гадзіннікі і будзільнікі.

ЛУСАКА. У Замбіі арыштаван былы эсэсец Іозеф Брэнхардт, які ў час вайны разам з фашыстам-разведчыкам Ота Скарцэні прымаў удзел у выкраданні Мусаліні з турмы. Былому эсэсаўцу перад тым, як ён прыехаў у Замбію, удалася доўгі час хавацца і нават працаваць пад эгідай міжнароднай арганізацыі аховы здароўя. Цяпер выдзецца расследаванне справы Брэнхардта.

ДЭЛІ. Аб'ём тавараабароту паміж Індыяй і Савецкім Саюзам да 1970 года ўзрасце амаль удвая ў параўнанні з узроўнем, дасягнутым у 1964 годзе. Пра гэта гаворыцца ў падпісаным у Дэлі доўгатэрміновым гандлёвым пагадненні паміж дзвюма краінамі на 1966—1970 гады.

БОН. Суд у Франкфурце-на-Майне (ФРГ) прыгаварыў неапацыста Бруна Людтке да 8 месяцаў турмы. Тым не менш Людтке выпушчан на волю. Яму залічана 4-месячнае папярэдняе зняволенне, а прыгавор на астатні тэрмін вынесен умоўна, што азначае вызваленне неапацыста з-пад арышту. Людтке займаўся распаўсюджваннем лістовак прафашысцкага і антысеміцкага зместу. Ён маляваў на платах і сценах дамоў свастыку і іншыя нацысцкія эмблемы.

НЬЮ-ІОРК. Карэспандэнт агенцтва Асашытэтэд Прэс перадае з Вашынгтона: у баях у В'етнаме амерыканская армія страціла больш афіцэраў, чым у час вайны ў Карэі або ў час другой сусветнай вайны. На 31 снежня мінулага года армія страціла ў баях з праціўнікам 205 афіцэраў і 8 743 чалавекі з радавога і сержанцкага саставу. Гэта складае каля 19 працэнтаў афіцэрскага саставу. У час карэйскай вайны ў баях было забіта 1 121 афіцэр арміі, а тэрміноваслужачых — 18 213 чалавек. Страты сярод афіцэрскага саставу складалі каля 5 працэнтаў. У час другой сусветнай вайны загінула ў баях 31 057 афіцэраў, або крыху больш 16 працэнтаў, а радавых і сержантаў — 161 741.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Произведения белорусских писателей пользуются большой популярностью во всей стране. Издательство «Советский писатель» наметило выпустить в 1966 году одиннадцать книг белорусских авторов. Среди них роман М. Горьцкого «Виленские коммунары», повести А. Кулаковского, А. Пальчевского, Я. Скрыгана, сборники стихов П. Бровки, Г. Бародуллина, П. Панченко. В Москве будут изданы сборники рассказов Я. Брыля, И. Мележа и многие другие («ВЫДАЕ МАСКВА», 2 стр.)

Под рубрикой «Наше карэспандэнты паведамляюць» (3 стр.) помещена интересная заметка «ЁН СУСТРАКАЕ ІХ ПЕРШЫ...» В ней приводятся строки из писем, адресованных брестскому инспектору М. Лапо, который первым встречает земляков, возвращающихся до-

мой через пограничный Брест, помогает оформить документы, купить билеты. За внимание и заботу благодарят Михаила Ивановича В. Юхимюк из Новосибирска, супруги Ковалики из колхоза «Авангард» Чилийского района Кызыл-Ордынской области, Н. Никулина из Чебоксар и многие другие.

«ПЯТРО БОКАЧ: Я ПАРВАУ З МІНУЛЫМ» (4 стр.) С сожалением и раскаянием вспоминает П. Бокач о том периоде, когда был связан с белорусскими буржуазными националистами, о годах, прожитых бесплодно и позорно. В Чехословакии он был свидетелем того, как Ермаченко, Русак, Томашик и другие члены «Рады белорусской народной республики» открыто перешли на службу к фашистам. В послании на имя Гитлера, принятом

на сборище националистов, говорилось: «Мы питаем надежду, что белорусский народ в новой, созданной вами Европе будет принадлежать к свободным народам. И мы готовы поставить все наши силы на службу этому святому делу». Но немцы ни с кем не собирались делить свою власть. Созданная в конце 1943 года гауляйтером Кубе «Белорусская центральная рада» была лишь верной прислушницей оккупантов. Националистов, с которыми пришлось столкнуться Бокачу и в Праге, и в Берлине, объединяло одно — страх за собственную шкуру. И когда стало ясно, что дни третьего рейха сочтены, они попрятались по щелям, выжидая удобный момент, чтобы предложить свои услуги новым хозяевам. Бокач, к этому времени понявший, что сотрудничество с националистами было преступлением перед народом, явился с повинной в советскую комендатуру. Сейчас, отбыв заслуженное наказание, он честно работает, является полноправным гражданином СССР.

Памфлет «КАНДЫДАТ У

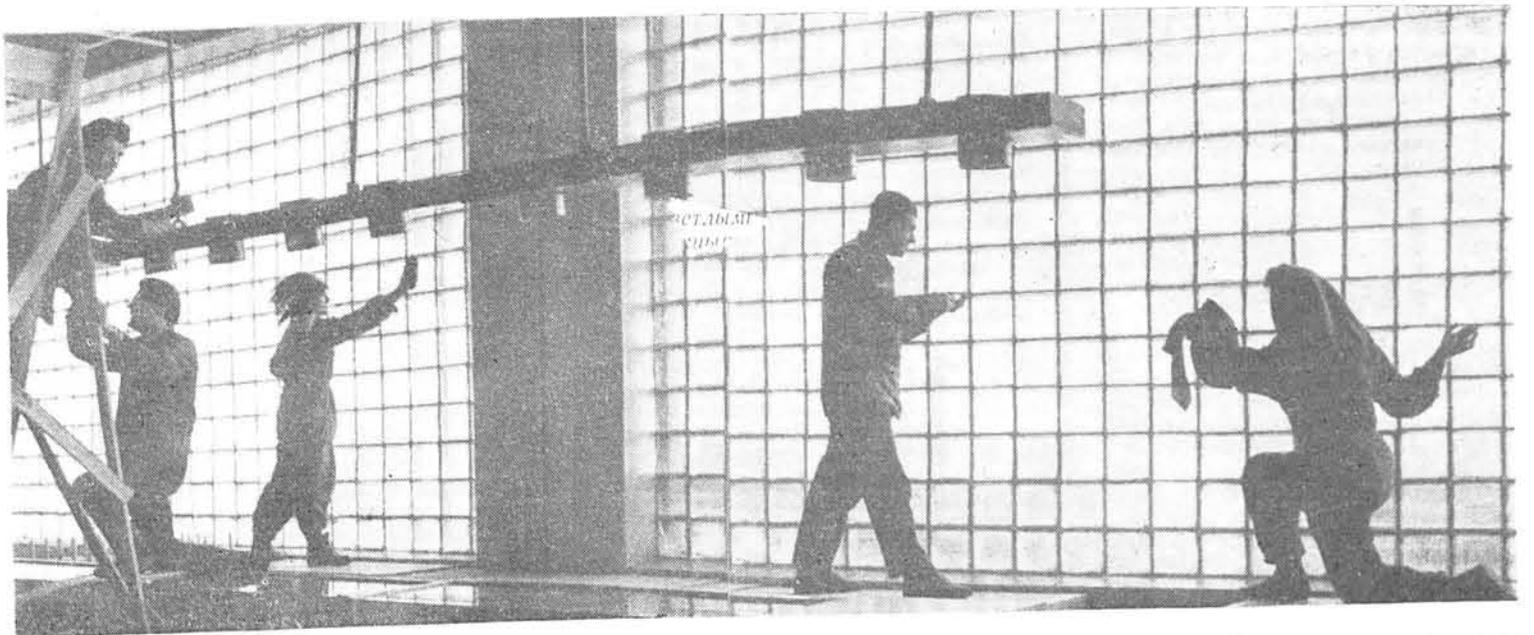
К. К. К.» (5 стр.) клеймит позором гитлеровского холоуя Рыгора Казака (он же Кастусь Романович и Рыгор Крушина). Этот, с позволения сказать, знаток белорусской советской литературы льет сейчас по мюнхенскому радио крокодиловы слезы (а заодно и потоки грязной клеветы), оплакивая жену Владимира Ходыки, убитую гитлеровцами в минском гетто. А в годы войны этот «сердобольный» стервятник пел хвалу Гитлеру и его солдатам, восхищался акциями, проводимыми нацистами против еврейского населения. Если Казак и сочувствовал кому-нибудь в те годы, так только себе: очень трудно было доказать свое немецкое, арийское происхождение — отец все-таки белорус. Сотрудничество с гитлеровцами послужило превосходной рекомендацией для тех, кто набирал свой штат среди людских отбросов. И никого не удивит, если Казак вдруг обнаружит, что в его жилах течет кровь куклуксклановца.

Александр Козячий, 74-летний пенсионер из Детройта,

приехал в Беларусь, чтобы увидеть родные места. Он был в Минске, Гродно, гостил у сестры в Скиделе, у брата в Мостах. То, что он увидел в нашей стране, опровергает клевету врагов Советского Союза («ТАКОМУ МОЖНА ЗАЙЗДОСЦІЦЬ», 5 стр.).

На 6 стр. напечатаны стихи Михаила Матусовского, посвященные Хиросиме, — «ПАМ'РАЕ ЮНАЯ САКАЯ» і «ЧОРНЫ ДОЖДЖ». Поэт побывал в восставшем из пепла городе, видел памятник жертвам Хиросимы, плита которого каждый год пополняется новыми именами погибших. Город залечил раны, но никогда не зарубцуются раны тех, кто пережил атомную бомбардировку.

На этой же странице рассказывается о новой премьере Белорусского драматического театра имени Янки Купалы по пьесе молодого белорусского драматурга А. Делендика — «Вызов богам» («Четыре креста на солнце»). Это своеобразный спектакль-сказка, воспевающий любовь, которая побеждает смерть («ВЫКЛІК БАГАМ»).

Хутка расчыніць свае дзверы перад пакупнікамі беларускай сталіцы яшчэ адзін вялікі спецыялізаваны магазін — «Сінтэтыка». Зараз у ім заканчваецца апошнія адзелачныя работы.
Фота Ул. Кітаса.

Прирост 21 миллион тонн

Нефтяники Советского Союза досрочно выполнили семилетнюю программу добычи нефти. За 1959—1965 годы они дали стране свыше одного миллиарда трехсот миллионов тонн топлива. Это в среднем 186 миллионов тонн в год — в 18 раз больше того, что добыла царская Россия в наиболее благоприятном для ее экономики 1913 году.

Что нового произошло в нефтедобывающей промышленности за последние семь лет, как она будет развиваться в предстоящем пятилетии? На эти вопросы отвечает министр нефтедобывающей промышленности СССР В. Шашин.

Нефтедобывающая промышленность возникла в России немногим более ста лет назад. По истечении полувека годовая добыча нефти составила десять миллионов тонн, а за второе пятидесятилетие она доведена до 243 миллионов. В минувшем семилетии в СССР было добыто почти столько же нефти, сколько за предшествующие сто лет (1 миллиард 369 миллионов тонн).

Что обусловило столь бурное развитие нефтяной промышленности? Прежде всего, широкий размах геологоразведочных работ. Многие десятилетия главным нефтяным центром страны был Баку. Еще сравнительно недавно он давал примерно 80 процентов общесоюзной добычи. В конце 30-х годов в районе между Волгой и Уралом появилась новая мощная нефтяная база. Сейчас Волго-Уральский бассейн, названный «Вторым Баку», дает уже 72 процента всей нефти, добываемой в стране.

География добычи жидкого топлива с каждым годом расширяется. Много нефти добывается теперь на Дальнем Востоке, в Казахстане и республиках Азии, в Коми АССР, на Украине. Обнаружена нефть и в Белоруссии.

Успехом советских геологов является открытие уникальных по запасам месторождений нефти и газа в Западно-Сибирской низменности, а также на севере Новосибирской области. К сибирской нефти уже подводится железная дорога Тюмень — Сургут, сооружаются нефтяной и газовый трубопроводы.

Десятки тысяч нефтяников трудятся над освоением несмет-

ных подземных богатств Сибири. Эти запасы исчисляются многими миллиардами тонн нефти, триллионами кубометров газа и превосходят залежи крупнейших месторождений мира. В 1970 году в Западной Сибири уже должно быть добыто не менее 20 миллионов тонн нефти.

За минувшие семь лет в СССР открыто свыше 350 месторождений нефти и сотни — на ранее известных площадях. Земли, содержащие нефть и газ, исчисляются в СССР миллионами квадратных километров, в несколько раз больше чем в США. Сейчас советская нефтедобывающая промышленность развивается несравненно быстрее американской. По добыче нефти СССР прочно занимает второе место в мире.

Широкие перспективы открываются перед нефтяниками страны в предстоящем пятилетии. Уже в 1966 году намечено увеличить добычу нефти в сравнении с 1965 годом на 21 миллион тонн. Один только этот прирост в два с лишним раза превысит общую добычу царской России за весь 1913 год.

В 1970 году намечается взять из земных недр 355 миллионов тонн нефти, а за пятилетие более полутора миллиардов. В среднем за каждый год пятилетки прирост добычи составит 22—23 миллиона тонн.

Не так давно у нас было образовано Министерство нефтедобывающей промышленности СССР. Важнейшей его задачей является быстрое развитие добычи нефти в Западной Сибири. Из 32 открытых здесь нефтяных месторождений четыре полностью подготовлены к разработке: Трехозерное, Мегионское, Усть-Балыкское и Западно- и Северо-Сургутское. В 1965 году они дали миллион тонн нефти.

В 1961 году забил первый мощный нефтяной фонтан в Западном Казахстане на полуострове Мангышлак, который вдается в Каспийское море. Сейчас только в южной части этого полуострова, покрытого раскаленными песками, разведано несколько сот миллионов тонн нефти.

В минувшем году в Белоруссии на Речицком месторождении введены в эксплуатацию первые разведочные скважины. В 1970 году здесь будет добыто два миллиона тонн нефти.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ТРЫО МІХАЙЛОЎСКІХ

Міхайлоўскія — мае суседзі. Гаспадар працуе на заводзе, а жонка Дар'я Барысаўна ў кінатэатры кантралярам. У іх тры сыны: Анатоль, Валерыі, Аляксандр. Розныя па ўзросце, па характары, але ва ўсіх аднолькавая любоў да музыкі. Здаецца, без яе тут не могуць пра жыць і хвіліны.

— І ў каго такія ўдаліся? — здзіўляецца маці.
— Каб мы ў свой час займаліся з табой, можа таксама былі б надрэннымі музыкантамі, — жартуе Лявон Сямёнавіч.

Старэйшы сын Міхайлоўскіх Анатоль цалкам прысвяціў сваё жыццё музыцы. Тры гады назад скончыў Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю, працуе выкладчыкам у Ашмянскай музычнай школе. Другі сын Валерыі закон-

чыў музычную школу. І ўсе думалі, што ён, як брат, пойдзе ў кансерваторыю, але юнак выбраў сабе іншы шлях.

— Я хачу стаць урачом, — гаворыць ён, — лічу, што гэта самая выкародная прафесія. Займаюся ўжо на другім курсе медыцынскага інстытута. Але і захапленне музыкой не прайшло. Люблю акардэён і думаю, што адно другому не перашкоджаць.

Самы малодшы ў сям'і Шурык вучыцца ў школе, дзе выкладанне вядзецца на англійскай мове. Гармонік ён сам сабе ў магазіне выбраў і не расстаецца з ім ніколі.

Е. ГАЛЮГІНА.

ЁН СУСТРАКАЕ ІХ ПЕРШЫ...

Многія землякі, вяртаючыся з замежных краін на Радзіму, праязджаюць пагранічны Брэст. Тут іх заўсёды сустраўць работнікі «Інтурыста», таможні, дапамогуць аформіць дакументы, купіць білеты. Але першым іх сустракае інспектар Міхаіл Лапо. Вось чаму яго не забываюць тыя, каму ён дапамог, часта пішуць пісьмы.

Амаль палову жыцця правяла на чужыне Вольга Юхімюк. Перад вайной яна з мужам працавала на адной з будоўляў, якая вялася за межамі нашай краіны з дапамогай савецкіх спецыялістаў. А калі гітлераўцы напалі на СССР, граніцу закрылі, муж і жонка Юхімюкі аказаліся адрэзанымі ад Радзімы, ад сына, які застаўся дома.

І вось пасля доўгіх год разлукі В. Юхімюк вярнулася на

Радзіму. Нядаўна яна напісала з Новасібірска ў Брэст: «Я працую медсястрою. Работа цікавая, якраз тое, што я люблю. Увесь персанал на чале з гадоўным урачом — цудоўныя людзі, лепш жадаць не прыходзіцца. Жыву ў сына, кватэра ў яго добрая. Вялікую радасць прыносяць унукі».

Праз Брэст у Махачкалу праехаў 72-гадовы Канстанцін Мікалаевіч Пучкоў. Большую частку свайго жыцця працаваў на вугальных шахтах Францыі, часта вандраваў па краіне ў пошуках заробку. А на Радзіму вярнуўся бедняком. У Брэсце яму выдалі грашовую дапамогу, купілі білет да месца назначэння. К. Пучкоў піша аб тым, што ён ужо атрымаў савецкі пашпарт.

Падзякі за ўвагу і клопаты ёсць літаральна ва ўсіх пісьмах, адрасаваных Міхаілу Лапо. «Прынялі нас вельмі добра, — пішуць яму муж і жонка Кавалікі з калгаса «Авангард» Чылійскага раёна Кзыл-Ардынскай вобласці. — У гаспадарцы 32 трактары, 13 камбайнаў, 19 аўтамашы, добрая майстэрня. Цудоўныя тут мясціны».

У ФРГ жыў Мікалай Гаўрылаў, які апынуўся там пасля вайны. На Радзіме ён таксама адрозна атрымаў работу па спецыяльнасці ў швейнай майстэрні, прафсаюз выдаў яму пуцёўку ў дом адпачынку.

Пачалі новае жыццё, вярнуўшыся ў СССР з Аўстрыі, муж і жонка Васільевы з чатырма дзецьмі, з Галандыі — Н. Хундэзе і О. Зварт-Казіцкая, з Канады — І. Балтрушайціс і дзесяткі іншых. Аляксандра Пятроўна Носава ў Бельгіі вышла замуж і дадому вярнулася з мужам Тэо-Дэзірэ Катрэсу.

Часам прыходзяць пісьмы,

якія выклікаюць усмешку. «Напішыце, колькі я вам вінавата за вашы клопаты і дапамогу», — звяртаецца з Чэбаксар Ніна Нікуліна.

— Што ёй адказаць? — разводзіць рукамі Міхаіл Іванавіч. — Вядома, людзі доўга жылі там, дзе нічога дарма не робяць. А ў нас іншыя адносіны паміж людзьмі.

В. ФРЭЙДЗІН.

ГОЛАС «РАДАСЦІ»

Славіцца Віцебшчына народнымі талентамі: музыкантамі, спевакамі, танцорамі. У палацах культуры і клубах вобласці тысячы юнакоў і дзяўчат займаюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці, выступаюць у гарадах і сёлах. Значная ўвага ўдзяляецца тут і музычнаму выхаванню школьнікаў. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца калектывы мастацкай самадзейнасці краю тысяч азёр, і ў першую чаргу самадзейны ансамблі «Колас» і «Малодосць».

З лірычнымі песнямі, тэмпераментнымі, прыгожымі беларускімі танцамі ў выкананні гэтых народных калектываў знаёмы жыхары многіх гарадоў Беларусі, Прыбалтыкі, Масквы. Нядаўна ў жыцці старажытнага Віцебска адбылася яшчэ адна падзея: дэбют дзіцячага ансамбля песні і танца «Радасць», створанага пры гарадскім доме культуры. Выступленне юных спевакоў, танцораў і музыкантаў з цікавай праграмай прынесла вялікае задавальненне аматарам беларускай народнай музыкі і харэаграфіі.

Ул. ВІТКОЎСКІ.

У канцы снежня ўступіла ў строй другая чарга Баранавіцкага баваўнянага камбіната, у тым ліку прадзільная фабрыка № 2 і ткацкая фабрыка магутнасцю 1 890 ткацкіх станкоў. На камбінатах у асноўным працуюць моладзь, тут за кароткі тэрмін было падрыхтавана каля пяці тысяч рабочых вядучых прафесій.

На здымку: здымалышыца Кацярына Семянчук.
Фота К. Якубовіча.

Добра памятаю руіны Берліна ў 1945 годзе, на маіх вачах біўся ў агоніі фашызм. Я апынуўся па той бок фронту. З невыразным жалем і роспаччу ўспамінаю я ця ця марна і ганебна пракрытыя гады, якія былі звязаны з беларускім нацыяналізмам.

НАРАДЗІСЯ я ў сялянскай сям'і. Тры дзесяціны зямлі — такой была гаспадарка майго бацькі ў вёсцы Казейкі на Гродзеншчыне. 1911 год. Першая імперыялістычная вайна. «Немцы наступваюць!» — гэтая трывожная вестка прымусіла нашу сям'ю далучыцца да патапоўна бежанцаў. Да 1921 года пражылі мы ва Уфе. А потым бацька надумаў вярнуцца ў Заходнюю Беларусь.

З усіх сваіх дзяцей — а іх у сям'і было пяцёра — бацька рашыў вывучыць мяне. Да таго часу я скончыў пачатковую школу. Але ў павскай Польшчы не вельмі клапаціліся аб асвете для простых людзей. Я паступіў у прыватную гімназію ў Вільні. Каб мець магчымасць вучыцца, мне, чалавеку без сродкаў, давялося тут жа, у гімназіі, быць вартаўніком, прыбіраць у класах, мыць падлогу.

Аб іншым жыцці марылі заходнія беларусы. Да долі народнай не ставіліся аб'якава і мы, гімназісты. Многія з нас горка спачувалі дзейнасці Беларускай сялянска-рабочай грамады, палітычнай арганізацыі, створанай прафесарам Браніславам Тарашкевічам і іншымі левымі дэпутатамі польскага сейма, якія мелі тады вялікі ўплыў на грамадства. Рост гэтай арганізацыі і наогул развіццё нацыянальна-вызваленчага руху ўстрывожыла ўладу. Усё скончылася разгромам Грамады. Не абыйшлі паны сваёй увагай і нас, гімназістаў.

Вось тут і адкрылася перад намі ўпершыню сапраўднае аблічча Радаслава Астроўскага, дырэктара гімназіі. Спачатку Астроўскі выдаваў сябе за сабра грамадоўцаў. Рослы, мажы чалавек, які ўмеў у час кінуць прыгожую фразу аб «вольнай Беларусі», ён да таго ж быў надзвычай матэматыкам. І хто тады з нас, маладых і доверлівых, мог ведаць, які вопытны і небяспечны авантюрыст хаваецца пад раснектабельным вонкавым выглядам педагога.

Сын сдучкага памешчыка, Астроўскі меў моцныя сувязі з польскай контрразведкай, спадзеючыся пры яе дапамозе зрабіць кар'еру. Пасадканы дзеля выгляду ў турму разам з грамадоўцамі, ён хутка выходзіць адтуль на волю. Аднак яго здрадніцкая роля ўжо робіцца для ўсіх яснай і па вяртанні ў гімназію Астроўскаму няма больш патрэбы ўтойваць сваё сапраўднае палітычнае крэда. На маіх вачах у час школьных забастовак у класе ўрываўся польскія жандары, забіраючы вучняў, на якіх паказваў дырэктар. Многія з іх былі тады арыштаваны, у тым ліку і я.

Пазней Астроўскі, канчаткова скаміраючыся сябе ў вачах беларускай грамадскасці, з дапамогай дэфектыва пераходзіць працаваць у польскую гімназію ў Лодзі. Менавіта тут ён пачынае сваю тайную службу ў гестапа.

Год 1935. Вызвалены з польскай катаржнай турмы, я перайшоў мяжу Чэхаславакіі з надзеяй працягнуць там адукацыю. У першыя ж дні знаходжання ў Празе жыццё мяне звяло з беларускімі нацыяналістамі. Адзін з новых знаёмых — Тамаш Грыб, які аказаўся членам урада так званай «Рады Беларускай народнай рэспублікі», прадставіў мяне пахмурнаму хударляваму старому «прэзідэнту» Васілю Захарку.

Сустрэў «прэзідэнт» холадна, паскардзіўся, што жыве бедна. Але затым памякчэў, паляпаў на плячы:

— Рады земляку. Заходзь часам. Накармлю...

Нарэшце, знаёмства з доктарам Іванам Ермачэнкам. Звонку ён быў поўнай супрацьлегласцю Захарку. Поўны, здаровы, чырвананочкі, Ермачэнка адразу ж рабіў уражанне багатага дзялка, у якога добра ідуць справы. Так яно і было. Спецыяліст па венерычных хваробах, гэты член «урада» звываўна меў справу з заможнымі кліентамі, якія не шкадавалі грошай. Жонка

яго, прыгожая румынка, не тоячыся, пагарджала беларускімі эмігрантамі. Жылі Ермачэнка на шырокую нагу ў цэнтры Прагі, займалі цэлы паверх вялікага дома. Да таго ж за горадам у іх быў вялікі маёнтак. Даведаўшыся пра маё жаданне вучыцца ва ўніверсітэце, Ермачэнка здзівіўся:

— На якія грошы? — І завошты табе той універсітэцкі аймак-леши да мяне на віду!

Затым ён выдаў мне грашовую дапамогу, якой хапіла, каб чатыры разы паабедцаць і развітаўся.

І ССЁ ж ва ўніверсітэце я паступіў. Падтрымалі чэхаславацкія камуністы. Дапамаглі з кватэрай, харчамі. Аднак я ўжо быў моцна звязаны і з землякамі эмігрантамі. Праўда, ад дзейнасці нацыяналі-

Пятро Бокач:

Я ПАРВАЎ З МІНУЛЫМ

стаў я пакуль трымаўся далей. Іх думкі, погляды, паводзіны не маглі не насцярожваць. З аднаго боку, Захарка, Ермачэнка, Грыб і іншыя выступалі супраць паліякаў, называючы ўсіх іх прыгнятальнікамі народа Заходняй Беларусі. Неспрактыкаваны ў палітыцы эмігрант лёгка трапіў на гэтую вуду, не разумеючы, што не паліякі, а польскія магнаты і фабрыканты былі сапраўднымі прыгнятальнікамі працоўнага народа.

З другога боку, нацыяналісты паклёпілі на Савецкі Саюз, раснаўсюджвалі чуткі аб праследаванні беларусаў. Зразумела, ім не ўсе верылі, але былі і такія, якія, не ведаючы савецкай рэчаіснасці, усё ж прыслуховаліся да сваё «ідэолагаў». Ясна, што нацыяналізм дапамагаў імперыялістычным колам драбніць рабочы рух. Дарэчы, Беларускаю раду актыўна — матэрыяльна і маральна — падтрымліваў чэхаславацкі буржуазны ўрад.

Пазней мне зрабілася зразумелай і «беднасць» Васіля Захаркі, якой ён любіў казыраць. Проста палітыка яго пацяраваў банкруцтва, і ён ужо не мог задавальняць патрэбы гаспадароў — польскіх і чэхаславацкіх капіталістаў. З радасцю сустрэў Захарка фашызм у Германіі. Пазней свае вернападданыя пацучі ён выклаў у спецыяльным «мемарандуме». Аднак нягледзячы на гэта, ён стаўся непатрэбным і фашыстам. Усімі накінуты, «прэзідэнт» памёр у Празе ў 1943 годзе.

Мюнхенскае пагадненне прадало Чэхаславакію. У 1939 годзе нямецкія боты прагрукалі па Златай Празе. Потым напад на Савецкі Саюз. Скажаць па шчырасці, я мала верыў у тое, што фашызм не пройдзе. Удзел у нацыяналістычным руху здаваўся нейкім выйсцем са становішча, магчымасцю быць карысным суродзічам-беларусам. Такім чынам, гэты крок воляй ці няволяй прывёў мяне да здрады свайму народу.

Усё яснайша рабілася сутнасць кіраўнікоў беларускага нацыяналізму. Мой знаёмы Васіль Русак, інжынер і гандляр, называў рускіх агульнымі ворагамі немцаў і беларусаў. На маіх вачах адбылося зліццё нацыяналізму з фашызмам. Іван Ермачэнка, Васіль Русак, Уладзімір Тамашчык і іншыя сябры Рады адкрыта пераходзіць на службу да новых гаспадароў. На чале эліты — здраднікаў у Празе становіцца Ермачэнка, былы афіцэр белай арміі. Ён ужо не тоіць, а наадварот, падкрэслівае сваю цесную сувязь з гестапа. Па ўка-

зання таго ж гестапа робіцца старшынёй беларускага камітэта самапомачы — палітычнай антысавецкай арганізацыі, цэнтр якой знаходзіўся ў Берліне.

НА ШОСТЫ дзень пасля нападу на Савецкі Саюз фашысцкай Германіі ў Празе адбылося зборнішча нацыяналістаў, якое назвала сябе «Беларускай калоніяй пратэктарату Чэхіі і Маравіі». У пасланні, прынятым тады на імя Гітлера, падкрэслівалася: «Жывём надзеяй, што беларускі народ у новай, створанай вамі Еўропе будзе належаць да свабодных народаў. І мы гатовы наставіць усе нашы сілы на службу гэтай святой справе».

На маіх вачах рыхтаваліся да ваяку «змагары за святыню справы». Усе яны ў абозе гітлераўскай арміі з'явіліся ў 1941 годзе на акупіраванай тэрыторыі Беларусі. Тут яны фарміравалі ўдарныя нацыяналістычныя батальёны СС.

Я ПАРВАЎ
З
МІНУЛЫМ

славлі «новы парадак», які прынёс столькі гора і пакут маёй зямлі.

Праўда, жывучы далёка ад Беларусі, спачатку я не ведаў таго крывавага шляху, якім ішлі па нашай зямлі правадчыры нацыяналісты. Толькі многа назней, выслуховуючы паўпрызнанні некаторых сваіх таварышаў, уцёкных ад Савецкай Арміі, а затым сам набытаўны ў вызваленнай ад акупантаў Беларусі, я зразумеў усю сутнасць «святой справы», у якой нацыяналісты былі першымі памагатымі і прыслужнікамі фашыстаў.

Хіба забудуць аб гэтым людзі? Аб канцлагеры ў Малым Трасцінцы, дзе былі закатаваны тысячы беларусаў, рускіх, украінцаў, чэхаў, паліякаў. Аб карных аперацыях на знішчэнне беларусаў у Барысаўскім, Мінскім, Плесцініцкім, Лагойскім і іншых раёнах. Аб яўрэйскім гета ў Мінску. Аб тысячач і тысячач брацкіх магіл, якія ўсеялі нашу зямлю. І заўсёды сярод катаў былі нацыяналісты. А хіба забудзе беларус, які перажыў акупацыю, аб бандытах з атрада, якім камандаваў фашыст Дзірлевангер? Яго карнікі ўсюды сеялі пакуты і смерць.

Зразумела, немцы не збіраліся дзяліць уладу з нацыяналістамі. Яны дазволілі ім стварыць камітэт «самапомачы», і толькі ў канцы 1943 года, прадбачачы неабходнасць паражэнне, стаўленік Гітлера ў Беларусі Кубэ стварае ў Мінску так званую «Беларускую цэнтральную раду». Вось тут і прагучала зноў імя здрадніка Астроўскага. Стары агент гестапа, ён апыраўдзіў у сваёй крывавай кар'еры Ермачэнка, Русака і Тамашчыка. Набытаўны бургамістрам Бранскай, Смаленскай і Маргілёўскай абласцей, ён робіцца прэзідэнтам «Беларускай цэнтральнай рады».

Яшчэ рыхтуючы напад на СССР, фашысцкі ўрад Германіі пры сваім міністэрстве ўнутраных спраў стварае так званае «Беларускае прадстаўніцтва». Задача яго — выяўленне, улік і падрыхтоўка кадраў нацыяналістаў на тэрыторыях Германіі, Чэхаславакіі і Польшчы. У далейшым яны выкарыстоўваліся немцамі на тэрыторыі акупіраванай Беларусі.

У СЯРЭДЗІНЕ вайны я быў пасланы нямецкімі ўладамі з Прагі ў Цюрынгію. Тут, у горадзе Эрфурце, служыў перакладчыкам на авіяцыйным заводзе. Аднак хутка нацыяналісты дапамаглі мне перабрацца ў Берлін. Вось тут, з'яўляючыся супрацоўнікам бюро перакладчыкаў «Вінета», а затым старшынёй берлінскага філіялу «Беларускага камітэта самапомачы», я пазна-

міўся зноў адной нацыяналістычнай групай. І зноў перада мною разгарнулася цолая галерэя палітычных авантурыстаў. Раскажу пра некаторых з іх.

Кіраўніком «Беларускага прадстаўніцтва» быў Анатолій Шкутно. Іванаты, як ён надкрэсліваў, на арышцы, Шкутно быў адным з самых надзейных агентаў гестапа. Фашысцкай агентурай з'яўлялася і ўсё яго «прадстаўніцтва». Нашым бюро «Вінета» кіраваў Ян Пятроўскі. Каліскаі баптыст, прапаведнік, затым нацыяналіст. Жонка — амерыканка. Таму Пятроўскі заўсёды таў у душы надзею перабрацца да амерыканцаў у вынадку падзення Берліна. Поўная палітычная безаблічнасць, вызначала і іншыя нацыяналістаў. Ніхто з іх ніколі ўсур'ёз не клапаціўся аб беларусах. Затое дамагаючыся балбатня не сыходзіла са старонак нацыяналістычнай газеты, якая выдавалася ў Берліне і рэдагавалася П. Шкялёнкам, таксама агентам гестапа. Плышны брудныя хлусні і паклёпныя цяжкія выпускаяемая «Вінетай» літаратура. Аднак, пры сур'ёзным аналізе прыводзімых у ёй фактаў, кожнаму чалавеку рабілася зразумелым бескарыснасць усіх гэтых брашурак і лістовак.

Увогуле ж боязь за сваю ўласную шкуру была ўласціва кожнаму з нас. І чым далей, тым больш. Добра памятаю нечаканы прыезд у Берлін «прэзідэнта» Астроўскага. Закачываўся 1941 год. Фашысцкая сталіца дымілася ад несумшннх бамбёжак. Набліжаўся крах.

Асенні халодны дзень. Патрулі на вуліцах. Нана сустрача адбылася ў доме № 28 на вуліцы Гумбінера. Пацёрты, азіялы «прэзідэнт» яшчэ спрабаваў кідаць баявыя фразы, інфармаваў аб старанні ў Беларусі ўзброеных нацыяналістычных атрадаў. Але кожнаму з прысутных было ясна, што ён у іх ужо не верыць. Нас ён заклікаў уступіць у часткі СС, а сам ужо наладжваў сувязі з тымі, хто лічыўся саюзнікамі рускіх. Як паказалі далейшыя падзеі, амерыканцы і англічане далі прытулак не толькі Астроўскаму, але і іншым здраднікам і памагатым гэтых катаў беларускага народа.

Красавік 1945 года. Свезкі вясновы вецер перакатвае паперкі па апусцелым будынку міністэрства прапаганды. Разбегліся, пахаваўся ў норы верныя слугі фашыстаў, правадчыры нацыяналізму. Ва ўсё кім разе нікога з іх у ўжо больш не бачыў у Берліне. Большасць з іх уцякла ў Заходнюю Германію. І тут з усёй сілай паўстала перада мною пытанне: «А што далей?» Асабіста для мяне выйце было ў адным і тым жа савецкую камендатуру.

У Мінску, пасля праведзенага следства, мяне судзіў ваенны трыбунал. Гуманізм народа, якому я здрадзіў, захаваў мяне жыццё. З месца заключэння я быў вызвалены датэрмінова. Дарэчы, заходні «нацыяналістычны змагары» паспешалі мяне пахаваць. У 1953 годзе мне стала вядома, што яны раснаўсюдзілі чуткі аб маёй смерці. Аднак, як бачыце, я жывы і паміраць пакуль не збіраюся.

П АСЛЯ вайны мінула больш дваццаці год. Галоўнае цяпер для мяне — апраўдаць давер Радзімы сумленнай працай. Тут, у Савецкім Саюзе, паўнапраўным грамадзянінам якога я зрабіўся, закончыў медыцынскую навучальную ўстанову. Працую лабарантам. Разам з жонкай, медыцынскай сястрой, зарабляем у месяц больш 300 рублёў. Ёсць у нас і свой дом.

Аднак інак заўсёды праводзім на поўдні. Не так даўно я атрымаў пуцёўку ад прафсаюзнай арганізацыі ў адзін з санаторыяў краіны «Байрам-Алі». Часта бываем у Беларусі і на Украіне. Я бачу, як з кожным годам паляпшаецца жыццё Краіны Саветаў. Я балоча перажываю сваё мінулае і лічу сябе ў неаплачым даўгу перад народам.

Я парваў з мінулым. А тым беларусам, хто жыве на чужыне, хачу сказаць адно: кожны чалавек урэшце рэнт павінен зразумець, хто яго сабра і хто вораг. Тыя, што прыязджаюць у Беларусь, бацька, як жывуць савецкія людзі. Памятайце, сумленны чалавек не можа быць ворагам Савецкай Радзімы.

Пас. Нексікан.
Магаданская вобласць.

Ніколі не забыць страшны 1942 год, калі немцы вывезлі мяне з Таганрога ў Германію. Працавала ў г. Брауншвейгу на фабрыцы, потым — на шахтах. Не буду ўспамінаць гэтыя гады. Скажу адным словам — няволя.

На чужыне я сустрэла і палюбіла добрага хлопца. Ён быў таксама адарваным вайною ад роднай Галандыі, звалі яго Міхаэлем Фаормансам, я называла яго Мішам. У канцы вайны нас амэвалі амерыканцы і мы паехалі на радзіму мужа.

Больш 20 год я не бачыла роднай зямлі. Сёлета пачала атрымліваць пенсію, атрымала магчымасць наведаць Саветскі Саюз. Беларусь, дзе жывіць мае родныя, якія пераехалі ў горад Бяроза Брэсцкай вобласці пасля вайны.

Яшчэ да ад'езду шмат думала аб тым, як мяне сустрэнуць. Бацька пакінуў насяджанае месца, пераехаў у другую рэспубліку. Як у яго склаўся жыццё? Як жывуць мае браты?

І вось я ў Бярозе. Радасць сустрэчы пасля многіх год разлукі. Мае родныя жывуць вельмі добра. Бацька на пенсіі, а раней працаваў у мясцовым прамкмібнаце і ў аддзяленні «Сельгастэхніка». Маці — хатняя гаспадыня. Пабудавалі сабе прыгожы дом, вырасталі на прысядзібным участку цудоўны сад, трымаюць жывёлу, птушак.

Рада я і за братоў. Фёдар працуе шафёрам, Мікалай — эккаватаршыкам. Падарылі пабудавалі сабе каменны дом, побач з бацькаўскім.

Давалася мне набываць і ў трох мясцовых школах—

дзесці — і васьмігоднай агульнаадукацыйных і ў музычнай. Усе школы прыгожыя, прасторныя, з добра абсталяванымі кабінетамі. Асабліва добрая сярэдняя — трохпавярховая са светлымі класамі і кабінетамі, шырокімі калідорамі.

Я засталася вельмі задаволеная пездкай да родных. Некалькі тыдняў, праведзеных у Беларусі, праяцелі для мяне непрыкметна. Буду рада паказаць у будучым годзе маю радзіму сваім дочкам і мужу.

Н. ФАОРМАНС-ПАПОВА.

Галандыя.

Во время поездки по нашей великой Родине мы твердо убедились в том, что все несчастья в мире связаны с долларом. Он меняет чуть ли не ежесгод-

но правительства в странах Латинской Америки, подавляет, как жандарм, борьбу народов за независимость на континентах, разжигает во всем мире военный психоз.

Нигде в США вы не встретите на зданиях государственных учреждений лозунгов, призывающих народ к дружбе с другими народами, к миру. Такие лозунги можно увидеть только в рядах борцов за мир. Совсем другое в городах и селах нашей Родины. Там нельзя пройти по улице или проспекту и ста метров, чтобы не встретить лозунга, призывающего к честному труду, к дружбе между народами, к миру. В Советской стране пропаганда войны запрещена законом.

Мы побывали в Киеве и Москве, и везде нас хорошо принимали. Восемь дней мы

провели в родных селах на Брестчине и в самом Бресте. Как там все изменилось, как похорошело город! Какая прекрасная растёт молодежь! Прошел уже год, как мы вернулись из этой поездки, а и по сей день мы рассказываем жителям Саскачевана об СССР, показываем привезенные оттуда снимки. Выступали в духоборческом районе, слушателей было больше двухсот человек.

А недавно нас пригласили выступить на митинге в фермерском союзе, там будут люди разных национальностей, придется делать доклад на английском языке. Люди хотят побольше узнать о Советской стране, и мы с удовольствием рассказываем обо всем, что видели своими глазами.

Н. и Г. МАРТЫНЮКИ.
Канада.

КАНДИДАТ У К.К.К.

ПАМФЛЕТ

Што скажаш пасля гэтага? Крыштальна чысты, сумленны чалавек ды і толькі! Але дайце заглянем у падшыўку той жа «Менскай газеты» і іншых газет і часопісаў, што выдавалі гітлераўцы. Ледзь не ў кожным нумары артыкул ці вершы за подпісам Рыгора Крушыны. І ў ніводным артыкуле, карэспандэнцыі ці вершы — ні слова папроку ў адрас акупантаў, якія штодзень вешалі і расстрэльвалі савецкіх людзей, сагналі ў гета ўсіх яўрэяў і ўчынілі над імі крывавую расправу. Наадварот, ён, Рыгор Крушына, пеў хвалу Гітлеру і яго «зялезным» салдатам, якія, маўляў, «прывеслі вызваленне» і далучаюць Беларусь да «новай Еўропы», усхваляў акцыі, якія праводзілі «мужнымі гадаванцамі Гітлера супраць яўрэйскага насельніцтва». «Арыўская нацыя павінна стаць нацыяй пануючай», — пісаў ён. У гэтых словах — усё нутро чалавека, які прысягнуў на вернасць фашызму.

Дарэчы, тыя, хто блізка ведаў падчас гітлераўскай акупацыі «літаратуразнаўцу» Кастуся Рамановіча, раскажаш, што, калі ён часам і балюча перажываў, дык толькі з-за таго, што яго маці аказалася такой непрадбачлівай і запісала на бацькава прызвішча — Казак, а не на сваё — Бітрых. Ён абіваў парогі нямецкіх устаноў, даказваючы, што ён не беларус, а чыстакроўны немец — арыец. Маці ж яго немка. А бацька — ну што з таго, што ён выпадкова аказаўся беларусам? Яго, Рыгора Казака, выслухоўвалі і гаварылі: — Трэба даказаць справу.

І Рыгор Казак у 1942 годзе адправіўся ў Слуцк, дзе пачаў выдаваць газету «Случчына». Заадно ачоліў, як ён любіў падкрэсліваць, акруговы дом гітлераўцаў і стаў карэспандэнтам дзвюх газет і часопіса, што выдаваліся ў Мінску. Яго выступленні зводзіліся да аднаго: «беларус той, хто ўсяго

сябе аддае вялікай Германіі». А Гітлер (паводле яго слоў) — чалавек «якому павінны ўсе беларусы быць удзячнымі ўсё жыццё». Любіў ён друкаваць здымкі, на якіх былі сфатаграфаваны папалішчы беларускіх вёсак і трупы закатаваных людзей. Ці не за гэта заклікаў беларусаў Рыгор Казак быць удзячнымі Гітлеру?!

Рыгор Казак дамогся свайго. Яго заслугі высока ацанілі гітлераўцы. Ён атрымаў жаданую даведку, што «належаць да высокай арыўскай расы». Гэтая даведка давала права яму ў любы час пасяліцца ў Германіі. І ён выкарыстаў гэта права, як толькі дайшлі трыможныя для яго весткі з-пад Сталінграда. І ўжо з новага фартэрлянд ад Рыгора Казака ляцелі ў Мінск допісы, дзе на ўсе лады расхваляваліся жыццё арыўцаў і даваліся парады «мацаваць новы парадок». Ён яшчэ не пакідаў надзеі вярнуцца назад і заняць сваё месца сярод тых, каму «самім лёсам прызначана гаспадарыць і панаваць над іншымі».

Рыгор Казак выхваляецца перад гітлераўцамі, што ў свой час саслужыў ім нядрэнную службу. Вядома цяпер і тое, што лёс, які напатакаў Уладзіміра Хадзьку, — справа рук гэтага старога правакатара. І калі ён рашыў успомніць яго імя, то, вядома, не ад згрызоты сумлення. Носам сваім адчуў, што настаў час, калі і на мёртвых можна нажыць капітал, пагрэць свае рукі ля хлебадаўцаў. Такая ўжо душа і нораў у хрыстапрадаўцы.

Гэтага недабітка прыгрэлі тыя, што яшчэ нядаўна кляліся зрабіць усё, каб вынішчыць фашызм. Ды і ўрэшце рэшт тут няма чаго здзіўляцца. Супрацоўніцтва з гітлераўцамі стала для здраднікаў лепшай рэкамендацыяй. І нікога не здзівіць, калі новыя гаспадары прызнаюць, што ў жылах Рыгора Казака цячэ кроў янкі, а куклуккланаўцы з радасцю прымуць яго ў свой ордэн і надзенуць на Казака балахон забойцаў. Што ж, лепшай вопраткі для яго і не прыдумаеш.

А. СТУК.

Студзень...

Фота І. Стэца.

НАШЫ ГОСЦІ

ТАКОМУ МОЖНА ЗАЙЗДРОСЦІЦЬ

Лёс закінуў мяне на амерыканскую зямлю. Я, сялянскі сын з вёскі Залесна на Гродзеншчыне, думаў тады так: збяру грошай, вярнуся дахаты, куплю ўчастак зямлі і заживу. Аднак у Амерыцы мне суджана было застацца да старасці. Толькі летам 1965 года я, 74-гадовы пенсіянер з Дзятрыты, прыехаў у край бацькоў, каб убачыць родныя мясціны і правесці тут адпачынак.

Зразумела, край наш змяніўся непазнавальна. Час робіць сваю справу. У Залесна я не сустрэў старых і пахілых хат. Людзі жывуць добра і шчасліва.

За час знаходжання ў Беларусі я наведаў шмат гарадоў і вёсак. Быў у Скідзелі, Гродна, Мінску. У Скідзелі гасцяваў у сястры. Сястра раскажвала мне аб сваім горы: у мінулыя вайну фашысты расстралялі яе мужа. Побач са Скідзелем гітлераўскія акупантамі датла былі спалены Пузовічы, Княжаводцы і іншыя вёскі, а іх жыхары расстраляны. Калі думаеш аб страшэнных жаствах мінулай вайны, дык яшчэ больш захапляешся поспехамі савецкіх людзей. Бо нялёгка на папалішчах будаваць новыя дамы і расціць сады.

У горадзе Масты я наведаў брата Якава.

Як і я, ён пенсіянер. Мае ўласны дом з прысядзібным участкам, жыве ў дастатку. Старэйшая дачка Якава працуе загадчыцай магазіна. Другая вучыцца ў педагагічным інстытуце. А малодшая дачка Аня займаецца ў школе.

Паглядзеў я на жыццё ў родных мясцінах і падумаў: добра жывуць цяпер тут людзі. І мне ад гэтага радасна. Толькі дрэнна робіцца на душы, калі ўспамінаеш выказванні аб Савецкім Саюзе некаторых асоб з ліку эмігрантаў, якія здрадзілі свайму народу ў цяжкі для яго час, або заметкі ў газеце «Новое русское слово». Няпраўду аб савецкім жыцці могуць гаварыць ворагі свайго народа, якія супраць міру і дружбы. Але іх хлусні мала хто верыць.

Хачу сказаць яшчэ раз: ад наведвання Радзімы ў мяне добрае ўражанне. Зразумела, ёсць і недахопы. Але аб іх усё гавораць прама і адкрыта, а значыць і змогуць іх пераадолець. Нашаму народу ўсё па плячы. Адным словам, будучае ў савецкіх людзей цудоўнае. Аб гэтым я і раскажу сваім сябрам у ЗША.

Аляксандр КАЗЯЧЫ.

Студэнткі Брэсцкага педагагічнага інстытута на практычных занятках па батаніцы.

Фота В. ГЕРМАНА.

«ВЫКЛІК БАГАМ»

ПРЭМ'ЕРЫ БЕЛАРУСКІХ ТЭАТРАЎ

сакароднасці чалавечага сэрца. Ён створан на матэрыяле сучаснага жыцця, але дзякуючы рамантычнай узніскасці і патэтычнасці ўспрымаецца як спектакль-казка, спектакль-песня, песня на вечную тэму аб тым, як каханне перамагае смерць.

Аб чым думае гэтая застылая ў роспачы дзяўчына, асветленая яркім промнем пражэктара? Яшчэ ўчора жыццё ўсміхалася студэнтцы Інге (артыстка Г. Талкачова). Яшчэ ўчора яна была вясёлай, беспклапотнай і шчаслівай. А сёння ў яе знойдзена невылячымая хвароба крыві і жыццё засталася не больш двух год. Як іх пражыць? Стварыць ідэальныя ўмовы для свайго здароўя, думаць толькі аб сабе і працягнуць так яшчэ некалькі лішніх месяцаў? Або, наадварот, акунуцца ў «салодкае жыццё»? Не, не хоча гэтая Інга. Трэба жыць так, як жыла раней, вырашае яна, толькі яшчэ больш насычана, напружана, актыўна, і галоўнае — пакінуць пасля сябе добры след на зямлі, аддаўшы людзям без астатку свае веды ўрача.

А побач—чалавек, якога любіць Інга, інжынер Вадзім (артыст В. Тарасаў). Ён не згаджаецца з прысудам урачоў і прымушае Іngu верыць сабе. Сваімі клопатамі, энергіяй, дапамогай у кожнай яе справе ён дэсягае цуда. Пры падтрымцы Вадзіма і сяброў Інга перамагае бялізасную хваробу.

Фота Ю. Іванова і А. Каляды.

У Беларускім драматычным тэатры імя Янкі Купалы адбылася прэм'ера спектакля «Выклік багам» («Чатыры крыжы на сонцы») па п'есе маладога беларускага драматурга Анатоля Дзялендзіка. Гэта спектакль аб мужнасці, аб вы-

Ёсць даты, якія чалавецтва не павінна забываць ніколі. Да іх ліку адносіцца дзень, калі забойцы ў форме амерыканскіх лётчыкаў скінулі атамную бомбу на Хірасіму.

Я быў у гэтым новым, устаўшым і поплем горадзе. Усё тут пабудавана нанова, зарубіцвалася, зажыло. Не зажываюць толькі страшыныя келіды на цэле людзей, якія перажылі атамную бомбардзіроўку, не зажываюць толькі раны ў сэрцах людзей, многія з якіх жыццё цыпер толькі для таго, каб не паўтарылася на свеце б жніўня 1945 года.

Я знаёміўся з жыхарамі горада, гутарыў з мастакамі і піітатамі, запісаў у дарожным блокноце расказы сведак гібель Хірасімы, сустракаўся з пацыентамі шпітэля, хворымі праміньвай хваробай, праглядаў дыяграмы рады захворванняў, сядзячы ў кабінце галоўнага ўрача Хірасімскай бальніцы, і доўга стаў над дзіўнымі сядлападобнымі пазіткамі ахвярам Хірасімы, пята якога кожны год данаўняецца ісць новымі і новымі дошчыткамі з іменамі загінуўшых. Дзеля таго, каб трагедыя Хірасімы ніколі не паўтарылася, людзі павінны пазніць аб ёй.

Так з'явіліся гэтыя вершы з будучага зборніка, які я назваў «Цень чалавека».

Міхаіл МАТУСОЎСКИ

ПАМІРАЕ ЮНЯЯ САКАЯ

Летні дзень у пералівах злея.
На зіхотных шыбінах іскрыцца.
Памірае юная Сакая,
Памірае ў атамнай бальніцы.
Сумны позірк воч яе раскосых
Быццам бачыць свет другога краю.
Побач з ёю і тугія косы
На бальнічным ложку паміраюць.

Мы не ўсё пра Хірасіму чулі.
Змалку там Сакая зло спазнала,
Бо яшчэ пад сэрцам у матулі
Смерць яе агнём накінавала.
Памірае, курчыцца ад болю
У апошнім страшным намаганні.
Не паспеўшы давучыцца ў школе
І назначыць першае спатканне.

Сёстры шэпчуць: «Пацярпі,
дачушка...»
Ды яна мярцее непрадукметна,
Нібы куляй зразаная птушка.
Нібы свечка, згашаная ветрам.
За акном бальніцы — квецень лета.
А Сакая ў забыцці спакою.
Шэрыя жураўлікі з газеты,
Бы ў тумане, кружацца над ёю.

Вунь і рыбіны ў хвіліну гэту
У банцы мітусяцца бесталкова.
Без усмешкі на яе з партрэта
Пазірае Валя Церашкова.
Вось цяпер бяда ў мяне якая,
Горшае не можа і прысніцца!
Памірае юная Сакая,
Памірае ў атамнай бальніцы.

ЧОРНЫ ДОЖДЖ

Сырую неба парусіну
Мы бачылі не раз.
Яшчэ з перона Хірасіма
Дажджом сустрэла нас.
Дуднілі глуха парасоны
Ад цяжкае вады.
І ўжо, здавалася, да скону
Нам не мінуць бяды.
Вось так і будзе зверху ліцца
З дажджом смяротны пыл
Па вокнах атамнай бальніцы,
Па помніках магіл,
Вось так аб дах і будзе хлопаць.

Са сцен афішы рваць,
І нам сусветнага патопу
Не доўга ўжо чакаць.
Няўжо нідзе пад небам зорным
Спакойна нельга жыць?
І ўспомніў я тады аб чорным,
Аб атамным дажджы.
Вось ён сляч мяне, пракляты,
Аж цёмна ў ваччу.
І зварухнуцца страшнавата,
Я жыць яшчэ хачу.
Хто заўтра смерць сваю сустрэне

Вось тут, дзе мы стайм?..
А дождж ідзе. Няма збавення
Мне і сябрам маім,
Да ніткі выманшы, таксі мы
Чакаем на рагу.
Сівыя сосны Хірасімы,
Забіць вас не магу.
Няўжо сваё вы адшумелі?..
Што абяцае нам
Халодны водблеск на панелі
Неонавых рэнгалаў?
Мне парасон ўжо не трэба.
Я цёплы дождж люблю,
Паветра чыстае і неба
У думках галублю,
Ідзе, ідзе ён, бласлаўлены,
Сячэ ў руінах хвосці,
Для ніў, лясоў і траў зялёных

Зусім не страшны дождж.
Пераклаў з рускай мовы
А. БАЖКО.

EXTRA-TERRESTRIAL CIVILISATIONS?

It was Giordano Bruno, the great Italian scientist, who first suggested that numerous inhabited worlds exist in the Universe. In the 20th century, when man has begun his conquest of space, this idea is increasingly becoming the object of scientific investigation — of necessity, because of the development of our knowledge about Nature and society.

We are witnessing the origin of a new science, still without a name, that is attracting the closest attention of both experts and the general public. Over 100 works devoted to different aspects of this problem have appeared in the course of the last 3 or 4 years.

WHERE ARE YOU, FELLOW BEINGS?

Whether or not there is any form of life on Venus and Mars — the planets nearest to the Earth — will soon be settled. If it exists, then studying its forms will expand our concepts about life in general, the laws of its development, and the origin of thinking beings. This will clearly be of great importance in the search for extra-terrestrial civilisations.

Many researchers have arrived at the conclusion — on the basis of indirect, but convincing data relating to the rotation of stars — that there must be quite a number of planetary systems in our Galaxy.

How can contact between thinking beings in the Universe be achieved? By inter-stellar flights, including automatic cybernetic space probes, and by radio. In the future, of course, rockets may be used. Contact with the aid of electromagnetic waves is already quite feasible. We can search for signals sent by fellow thinking beings living in the Galaxy and also send call signals to them.

LANGUAGE FOR GALAXY

Artificial sources must have small angle dimensions, change in time and have a definite signal spectrum. At present two peculiar radio sources—the STA-21 and STA-102—have been discovered. They have a narrow angle and, which is most interesting, have a spectrum very much like an artificial one. The radio emissions of these cosmic objects were studied by Gennady Sholomitsky at the Astronomical Institute on a wavelength of 32.5 cm. from August 1964 to February 1965. It was established that STA-102 was a point source, is variable, and has a corresponding spectrum of radio wave emission. Whether it is a natural or an artificial source must be decided by further observation and research.

Advances in radio-physics and radioastronomy already enable us to establish radio-communications at distances of up to several scores of light years. Within this area there are several hundred stars. It is also probable that this parameter will soon be pushed back to 300-400 light years, thus embracing several hundred thousand stars. The 21 cm. wavelength has been chosen because it corresponds to the spectrum of hydrogen—and

as such must be known to all thinking beings.

Radio and TV can guarantee the transmission of any information, provided the capacity of the transmitter is high enough. Because the signal has to travel a very long way, the scientists have proposed that the maximum of information be transmitted (both parties should transmit their sum total of knowledge).

It has been calculated that 100,000,000 books have been written throughout the history of mankind. If all that information were coded (as when the programmes for computers are compiled), then 24 hours would suffice to transmit all of it by radio. And all the main information can be transmitted in 100 seconds.

But what language can we use? It seems fair to assume

that any civilisation which receives our signals, if it is ahead of us in engineering development, will surely be able to decode our message if the code is based on the laws of Nature or the structure of matter. The recipients may even be able to understand our language, but a special system of «cosmic language» is now being evolved.

Radio and TV can guarantee the transmission of any information, provided the capacity of the transmitter is high enough. Because the signal has to travel a very long way, the scientists have proposed that the maximum of information be transmitted (both parties should transmit their sum total of knowledge).

It has been calculated that 100,000,000 books have been written throughout the history of mankind. If all that information were coded (as when the programmes for computers are compiled), then 24 hours would suffice to transmit all of it by radio. And all the main information can be transmitted in 100 seconds.

But what language can we use? It seems fair to assume

that any civilisation which receives our signals, if it is ahead of us in engineering development, will surely be able to decode our message if the code is based on the laws of Nature or the structure of matter. The recipients may even be able to understand our language, but a special system of «cosmic language» is now being evolved.

Radio and TV can guarantee the transmission of any information, provided the capacity of the transmitter is high enough. Because the signal has to travel a very long way, the scientists have proposed that the maximum of information be transmitted (both parties should transmit their sum total of knowledge).

It has been calculated that 100,000,000 books have been written throughout the history of mankind. If all that information were coded (as when the programmes for computers are compiled), then 24 hours would suffice to transmit all of it by radio. And all the main information can be transmitted in 100 seconds.

But what language can we use? It seems fair to assume

that any civilisation which receives our signals, if it is ahead of us in engineering development, will surely be able to decode our message if the code is based on the laws of Nature or the structure of matter. The recipients may even be able to understand our language, but a special system of «cosmic language» is now being evolved.

that any civilisation which receives our signals, if it is ahead of us in engineering development, will surely be able to decode our message if the code is based on the laws of Nature or the structure of matter. The recipients may even be able to understand our language, but a special system of «cosmic language» is now being evolved.

OTHER WORLDS, AHOY!

Last summer, the first conference of Soviet explorers dealing with extra-terrestrial civilisations and the establishment of contact with them was held at the Byurakan Astrophysical Obser-

А ВЫ ГОВОРИТЕ: АМЕРИКА!..

После того, как я прочел Ваше письмо, у меня сложилось впечатление, что Вы написали его под диктовку. Ну, а если я ошибаюсь и Вы сочинили его сами, то причина этого мне понятна: Вами руководил простой страх, боязнь, чтобы Вас не посчитали «красным».

Судя по адресу, Вы живете в небольшом городке, где, без сомнения, имеется отделение «Американского легиона», отделение общества беркшотов и К.К.К., ретивые почтовые инспекторы, которые следят, чтобы «крамольная» литература и особенно советские газеты не попадали в руки таких, как Вы, эмигрантов.

Когда я жил в Сан-Франциско, ко мне и моим друзьям также навевались инспекторы. Они спрашивали: «Вы получаете советские газеты?.. Если хотите получать газету и впредь, заполните анкету...» Но я не из пугливых. Я обратился в Верховный суд США, чтобы прекратить являться противозаконными действия инспекторов, нарушавших конституцию США.

Итак, Вы пишете: «А политикой-то мы не интересуемся...» Ой ли? Разве Вы не слушаете радио, не смотрите телепередачи, не читаете газет? Разве Ваша жена не жалуется на растущие цены? И Вы, естественно, соглашаетесь или не соглашаетесь со всем услышанным и прочитанным. А разве это не политика? Другими словами, жить в обществе и быть свободным от него ведь нельзя. А разве Вы не участвуете в выборах федерального правительства, руководящих органов своего штата, города, судей? Это ведь тоже политика. Не может быть, чтобы Вы относились безразлично к войне, которую ведут США во Вьетнаме, к тому, что все новые тысячи американских парней посылают за 5 тысяч миль «защищать» Америку, т. е. убивать стариков, женщин, детей Вьетнама, сжигать там всё и вся.

Это тоже политика!

Вы, наверно, боитесь говорить об этом вслух, тем самым невольно одобряя злодеяния Пентагона, молчите из страха попасть в «красные».

Это тоже политика!

Далее Вы пишете: «У нас в Америке очень хорошо, всё есть — продукты, одежда...» Верно, Америка считается богатой страной, но все ли живут там в довольстве? Сможете ли Вы опровергнуть официальное заявление правительства США, в котором говорилось, что пятая часть граждан этой страны плохо питается, плохо одета, живет в плохих жилищах? Кому же, по-вашему, верить? А четыре миллиона безработных тоже

«хорошо» живут? А ежегодные сборы средств в так называемый благотворительный фонд для нуждающихся и т. д.? А страх потерять работу?

Есть, конечно, люди, которые хорошо живут. Миллионеры, банкиры, правительственные служащие, профсоюзные боссы, все, кто связан с военной промышленностью. Этим живется хорошо, но на какие деньги они живут? Эти денежки часто пахнут кровью, не так ли?

Недавно я получил письмо из Сан-Франциско от жены товарища. Вот что она пишет: «Ефим (мой товарищ) заболел и серьезно. По совету доктора его положили в госпиталь. Температура держалась почти месяц. У нас небольшая страховка, которая дает только право на тридцатидневное нахождение в госпитале. Так что Ефима еще больного пришлось взять домой. Сбережения, какие были, улетучились. Ведь каждый рентгеновский снимок стоит 15 долларов. А сколько пришлось сделать других исследований и все, как знаешь, не бесплатно. Так что задолжала уже более 300 долларов. Доктору тоже еще не платили, а это по семь долларов за каждый визит...»

Разве это не типичная история для Америки? У нас в Советском Союзе такое немисливо. Каждому нашему гражданину обеспечено бесплатное лечение: в больнице, на дому. Подчеркиваю — бесплатно.

Не будем спорить о богатстве Советского Союза и Америки. У нас ведь тоже хватает теперь и продуктов и одежды. Плюс к этому, культура в стране Советов намного выше, чем в США.

Заканчиваете Вы свое письмо так: «У нас в Америке такой большой прогресс, что вам надо жить с Америкой в дружбе и мире». Словом, Вы чуть ли не угрожаете, мол, Америка такая сильная страна, что советским людям надо дрожать перед ней. Если я ошибаюсь, то извините, но у меня такое впечатление, что под словом «прогресс» Вы подразумеваете только военную силу США. Нет, мы не недооцениваем эту силу, но нельзя впадать в крайность, переоценивать ее и недооценивать мощь СССР, с которой, как это известно всему миру, шутить не следует. Ее испытывали на себе гитлеровские бандиты, она же сдерживает империализм сейчас от желания развязать третью мировую войну. А что касается дружбы, то советский народ всегда искал путей к миру со всеми народами. Наше правительство много раз предлагало США дружбу, и лишь по вине США наши отношения до сих пор, остаются не такими, каких мы желаем.

Советский Союз не раз предлагал США расши-

рить торговлю, а конгресс проводил законы о ее запрещении или ограничении. А ведь деловые связи, торговля только помогли бы делу мира. Но для этого нужна добрая воля со стороны США и понимание принципа мирного сосуществования, отказ от политики запугивания других народов, ясное понимание того, что на языке диктата разговаривать с советским народом нельзя. Это бесполезно и к тому же наносит вред американскому народу.

Я прожил в Америке 39 лет, неплохо знаю эту страну, и, когда я ознакомился с Вашим письмом, мне очень хотелось бы показать Вам ту Америку, которой Вы из своего маленького городка или местечка не видели и, судя по письму, не знаете. Я знаю, как трудно жить нашим землякам в таких местечках, где слово «русский» уже почти означает «красный», коммунист, где они (видимо, и Вы) находятся под постоянным подозрением, от чего не спасает даже американское подданство. Поэтому мне понятен страх, заставивший написать письмо, не делающее чести человеку, на родине которого строят самое гуманное общество на земле — коммунизм.

Я хочу еще рассказать вот про какой случай. У меня было два приятеля—брата. Некоторые члены «Американского легиона» чинили им массу неприятностей, а мальчишки даже дразнили их «ред-ред». Но братья мужественно и стойко отражали все наскоки бешеных. Когда я оставался иногда у них на ночлег, мы невольно начинали разговоры о России, о Советском Союзе. Они не сдавались, а наоборот еще просили меня прислать им советские газеты и журналы, что я и сделал. Спустя месяца три я побывал у них снова.

— Ну как, — спрашиваю, — дела?

— Ничего, не сдаемся! А журналы не только сами читаем, но и американцам даем.

— Ну и как, интересуются?

— Еще бы!

Вот так два честных земляка даже в глухом городишке остались верными родине, не испугались тех, кого, видимо, испугались Вы.

Мне бы не хотелось, чтобы Вы подумали, что я намеревался обидеть Вас своим письмом. Этого у меня не было и в мыслях. Я хочу лишь искренне помочь Вам разобраться в некоторых довольно сложных вопросах, взглянуть на вещи объективно.

До свидания.

Сергей АФНАСЬЕВ.

г. Минск.

САЛІДАРНАСЦЬ БРАТОЎ

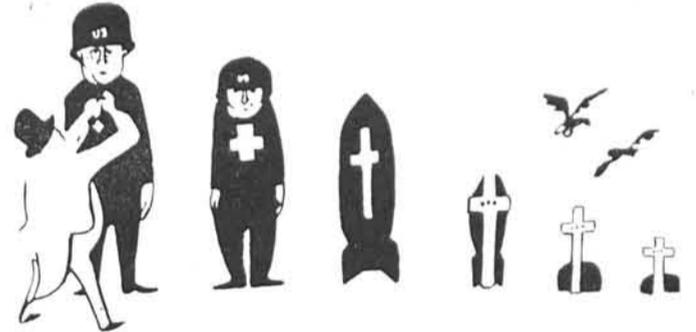
У памяшканні Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі нядаўна адбыўся сход прадстаўнікоў грамадска-сці Мінска. Ён быў прысвечаны заснаванню гарадскога аддзялення Таварыства савецка-в'етнамскай дружбы.

Выступіўшыя на сходзе драматург А. Макаёнак, настаўніца Р. Барысава, слесар А. Гананайка гораца падтрымалі гэту прапанову. Яны, у прыватнасці, гаварылі аб тым, што працоўныя беларускай сталіцы, як і ўсе са-вецкія людзі, гнеўна асуджаюць агрэсіўны дзеянні амерыканскага імперыялізму ў В'етнаме і патрабуюць іх неадкладнага спынення.

На сходзе выступіў в'етнамскі студэнт Нгуен Чонг Бін, які выказаў па-дзяку савецкім людзям за іх бескарысліваю дапамогу в'етнамскаму на-роду.

Удзельнікі сходу аднадушна прынялі пастанову аб утварэнні Мінскага гарадскога аддзялення Таварыства савецка-в'етнамскай дружбы і выбралі праўленне.

Старшынёй праўлення выбран пісьменнік А. Макаёнак.

От креста на груди американского солдата до... креста на моги-ле.

Рисунок вьетнамского художника Нгуен Нгиема.

С ГИТЛЕРОМ И БЕЗ НЕГО

Как пришел к власти в Германии бездарнейший человек по кличке Луд, ефрейтор, в свое время пытавшийся стать художником, человек без профессии, затем шпион-осведомитель — Адольф Гитлер? Правы ли западные историки, утверждающие, что германский генштаб был противником Гитлера? Какова сегодняшняя роль генералов, оставшихся без Гитлера?

На все эти небезыносительные для широкого круга читателей вопросы дает ответ книга советского журналиста Л. Безыменского «Германские генералы с Гитлером и без него». Использование обширнейшего материала, документальность, привлечение редких или совсем до этого не известных архивных источников, личные впечатления автора — все это делает книгу исключительно достоверным обвинительным актом чудовищ-

ных преступлений Гитлера и его приспешников.

Гитлер пришел к власти и повел генералов на поля сражений не волей случая и не в силу своих личных качеств. В имперскую канцелярию его протасили силы, видевшие в нем орудие, с помощью которого можно было осуществить далеко идущие планы захвата чужих земель и, в первую очередь, советских территорий. Вплоть до прихода Гитлера к власти его партию щедро финансировали крупнейшие банкиры и промышленники. Ну, а генералы? Те, что остались в живых, стараются свалить с себя всю вину за содеянное на Адольфа Гитлера, доказать свою невиновность во всем происшедшем. Между тем Гитлер говорил: «Все мы прекрасно знаем, что если бы армия не стояла на нашей стороне, то

мы не были бы здесь», т. е. на посту рейхсканцлера.

Уже в первом секретном выступлении перед командованием армии и флота в феврале 1933 года Гитлер весьма доверительно поделился своими намерениями об истреблении коммунистов и всех левых элементов. Тогда же Гитлер высказывался за военизацию экономики, за создание как можно более мощной армии, говорил о своей главной цели — войне против СССР. Генералы дружным хором одобрили гитлеровские намерения. И не только одобрили. В результате за короткое время, в пять-семь лет, генералы создали вместо разрешенного Версальским договором сотысячного рейхсвера вооруженную до зубов армию численностью в несколько миллионов человек.

Гитлеровские генералы нацеливались на Азию, Африку, Америку, на весь мир.

В книге Л. Безыменского содержится множество свидетельств того, с каким коварством и вероломством ринулись гитлеровские головорезы на нашу страну.

Перед читателями проходит целая галерея фельдмаршалов, адмиралов и генералов. И что ни генерал, то душегуб, грабитель, садист. Они были яркими и заклятыми врагами простого народа, творцами «нового порядка». Гитлер был лишь концентрированным выражением их взглядов.

Сейчас недобитые гитлеровские генералы стараются отыгаться на Гитлере, оторваться от него. Все они сходятся на одном: во всем виноват бесноватый фюрер. Цель их бесчисленных научных исследований, статей и мемуаров — изобрести для западногерманской пропаганды аргументы, с помощью которых она

успешно занялась бы реабилитацией германского генералитета во второй мировой войне, подготовкой общественного мнения к восприятию новых военных доктрин бундесвера. А эти доктрины провозглашаются на берегах Рейна все более громко и настойчиво.

Штраус: «Мы живем в технический век, в котором соединенных сил союзников достаточно, чтобы стереть с географической карты государство Советский Союз».

Аденауэр: «Перевооружение Германии должно быть подготовкой нового порядка в Европе».

Хальштейн: «Конечную цель... я усматриваю в объединении всех частей континента вплоть до Урала».

Как видно, недобитым все еще мерещатся Москва, Поволжье, Урал...

В. СУДНИКОВИЧ.

БАБРЫ-СНЕГАЛАЗЫ

Зіма белай коўдрай накрыла пушчы, дугавыя даліны, паліны. На снежнай паліне сьмятам яскравыцца сьляды насельніцкаў глухіх лясных пестраў. «Чытаючы» іх, я піха іду дзённай сьпяжынкай. Халодна і пахура ў адныку. Над нагамі рыпніць іскрытае снежнае покрыва.

Раптам маю ўвагу прыкавала глыбокая зідзістая барачка, што пралетала па скрынучай палатніне недалёка ад п'ясу. «Шо не сам лясавік, рыхтуючыся абараніцца ад пэнітомага ворага, выкапаў каніпу?» — падумалася мне. Я разглядаў барачку і дэдавае абуджанне паўбоч яе. Неўзабаве я ўсё ж разгатаў таямніцу.

Некалькі гадоў назад у гэтым урочышчы паселіся і настаянна жыюць бабры. Глыбокае падземле хавае іх стаянку ад чужых вачэй. Шынок, ні рысь, ні іншы драпежнік не маюць свята доступу, не могуць парушыць аднаўчынку міралабіных падводнікаў.

Асабліва цікавае жыццё вядуць бабры ўзімку. Калі сьнежкіца падарма і змеець вольнай п'яні хваля на іх паверхні нарастае гоўста, трымаюцца нацяр лёду і навіхуа адоўвае люстраную раўняць, дзі лухматых баброў ваяўлююцца новыя цяжкія. Аднак грызуны не спыняюць сваю актыўную дзейнасьць і прымаюць асьпяжачыя снежныя ванны — плавваюць на аблюбаваных, яшчэ з восені выбраных мясцінах.

У сьнегавым падвор'е цяжка ўбачыць, не толькі жывых зьвіркоў, але і іх падводныя

пераходцы. Над дэтаным дахам зьмалы у поўнай цемнаце яны няраюць каля дна, з якога ўзнікаюць глеістыя мушкі. У любы момант зімоўшчыкі зьдольны трапіць у жылы адсек свайх харомаў ці ў свіран, дзе захоўваюцца прыпасы: кара зьірбы, асіны, рагоз, трыснягі, аер, белыя і жоўтыя гарлачыкі, стрэжаліст... Калі ежы хапае, па адкрытае паветра іх не завабяць і зацяжныя адлігі. Ім добра і пад вадой. Жыллё цікавых ведалазаў мае адмысловую вентыляцыйную сістэму.

Разам з бабрамі-бацькамі нярэдка зімуюць не толькі сьветлія дзедзі, але і летанія, а часам і пазалетанія. Бывае, што тут застаюцца нават трохгадовыя бабры. Колькасць чацёрхоніх можа дасягаць сямі і больш галоў. Дзі такога стаянку паграбучыма німаг харчу. А калі яго малавата, то трымаюць мусяць эканоміць празьні і ў тэрмінам парадку прымаюць меры для прадухленьня галоўнай смерці ў дзі ты мароз. Такая сям'я не будзе сьцісць без спраў. У пачатку зімы і ў час адлігі ўсе працаздольныя бабры абследуюць некамерзныя «вокны», быстрыні і палонкі і абавязкова напоўняць запасы якой-небудзь расліннасьцю. Але бывае, што маладая сям'я німаг часу страціла на земных работах па будаўніцтву ўласнага кутка або на выбраным імі участку прырэчныя насаджэньні заплылі цінай ці страцілі харчовую якасьць. Таму сям'я, якая мала пазанасіла на зіму корму, ідзе на пошукі ежы раней тэрміну.

Сьляды такіх баброў-снегалазу я і ўбачаў.

Ул. БУТАРАУ.

Янка БРЫЛЬ

Галля

(Працяг, пачатак у №№ 1, 2, 3)

Другая дэска прыйшла праз паўгода, у летнюю ноч. Мікола не было пэнта дома, старая крахтава на печы, а стары яныг сонцаўся на дварэ. Пасля ён надлюбаў тымі самімі бруннымі шчочымі ў швабу і зусім нечакана паклікаў нявестку па імені:

— Галля!
Яна ажно ўдрыгнулася.

— Ці сюды, Галля!
Задзілася, Выйшла. «Чого яму грэба?» Давыка папуаў на сьцежцы туды, дзе ад поля — шчынок, Спыніўся. Яна п'яна і спынілася паддаць.

Новак якан, та? — сказаў стары. — Камошына як пахне Сымонава, піха яго галіне! Сталокі коні! Пабылі ты, Галля, другую дзюрэжку вадомі, Пойдем, яныг разбачак прынясьм. Зімой лішні ахалак як шойдзем.

Галля ўбачыла над пахай у што ськамечаную шпурту.

— Я ніколі не крала. — сказала яна. — Грэба вам, мала свайго, дык ізіце.

Павярнулася і пайшла. Не чула нават, што ён там бурчаў. Відома — што. Ён пездарма скідае свой каўпак, толькі хрысцячыся перад іконай, а радувае даці раз на тыдзень, у суботу. Ён пездарма зрабіў шлікае гушы.

Трэцяя дэска прыйшла тады, калі яна нарадзіла Антося і, педля цыжкіх родаў, ліжыла цыды тыдзень, у ложку.

— Курцыу грэба зэрэцаць. — на трэці дзень аб'явіла сваякроў.

Гэтая думка, народжаная ў пакутах, не вельмі ўарушыла Давыку. Не памагала і тое, што сын — дзятэль такі па-слухмяны, разумны — такема пастойваў на тым, што курцыу ўсё ж такі грэба зэрэцаць. Былі і курцыа такая, не нясушчая. — хадзіла толькі ды ськавала чорт-ведыма чаго калі

вокан, піба сьма праеітася педлож. Жоўка і сын не адставалі. Нявестка, пемач на яе, лажыць, а бульба ўсё яныг не кашана... Стары паклікаў курцыу ў сьні, зачыніўся, атаўіў яе ў кутку і ўзіў сякеру. Прысуд быў выкананы на парозе. Галля Давыка ўібе яе ў хату, кінуў на падлогу і сказаў:

Вярніце, Ённе.

Гэта было шастыцатага веразня — апошні дзень панекай улады.

Паны ўцяклі, а Хамёнак застаўся. Давыка не доўга пагрэпаў. Не спаў, не радуваўся ўсё зіму, нават хрысціцца пачаў у сваім каўпаку. «Капец... Капец свету...» — краўтаў ён, лежачы на печы. Напрадвесні старога, нарэцце, памылі і вывеслі з хаты ўперат нагамі. Налабтра Мікола ўзіў яго каўпак, шпурнуў з сьней на гарышча і стаў гаспадарыць сам.

Праз год памерла сваякроў.

...Трактар будзе. Поўны месяц высека стаіць над п'ятамі. Аднін будзе гудзень усю ноч, другі будзе сьвіцьці трактарысту да сонца.

Чарывая Сонечка цёпла дыла носікам маме ў плячо. Даўно заснула, успомніла слова, якім назвалі на паны яе ачыдзь невядомага башку. Няхай пакуль што сьпіць, няхай не ведае больш...

Галля ўстала. Хацела выйсьці ў кухню, чапіцца, але раздумала і падшыла да яна. Не адчыняюцца яно, і форгачкі німа. А ўсё ж тут лепш чуваць, як па праёрама калгаснай пшаніцы, в дёнам духмяным бяссонна, нястомна працуе трактар.

— Сярожа, — шэпчуць сухія, гарачыя Галіны вушы. — Сярожа, можа, зайшоў бы? Ну, хоць навіцца...

Ды не, ён не зойдзе. Ён заходзіў у гэтую хату аднін толькі раз.

Гэта было напратвесні, сорак чацёртага года.

Пэнта агрунчаны Хамёнакных разбудзіў стук у акно. Яно — хто гэты адны былі ў той час гаспадары пачэй. Адчыніць і цыпер пайшла Галля. Сам гаспадар у такіх выпадках не ўставаў з пэцелі.

Сьледам за Галляй увайшло толькі двух, рэнта сьгаяла і коньмі на дварэ. Галля набопшыла кног у газіцы, а сама пайшла ў куток. Яе справа закончана, гаспадар будзе гаварыць сам.

— Добры вечар! Што, хворы? — спытаўся аднін з партыяпан.

— Дык так, таварышы, няхай яго пемач...

— Сэрца?

— Не, яно, каб сказаць...

— Ява?

— У мяне, таварышы...

— Што ж, душа па радзіме баліць? Лажы, лажы. Я ведаю — ты спраўкі хочаш паказаць.

Партыяпан уключыў электрычны ліхтарык, і гаспадар зяморгаў у сьветле.

— Усё нармальна, — сказаў партыяпан. — Хвароба працякае прылізна Барада занушчана, боты схаваны, самагонкачка бэня...

Мікола аразумеў гэты на-свойму.

— Ды педце кропця бэнь, таварышы. Добра, што вы запомнілі.

— Лажы, лажы, Хамёнак, не ўставай. Няхай пастаіць самагонка твая. Заўтра заступь бобікі. А, можа, з імі і сам пан фельдфебель. А нам твае танцы ды сьпеы не грэба. Вахдак.

— Вось вы не верыце, таварышы...

— Ды што нам верыць — мы бачым, — перабіў яго партыяпан. — Бачым цябе паскронь. У нас, брат, дакладна запіса-на ўсё гісторыя твайг хвароба. — і барадатай, і белбародай. Ты ўсёды ўсё адбываеш свайг самагонкай. Народ аблізавецца кроўю, а ты... Віляеш, як сука, і нашым і нашым. Ды што нам з табой гаварыць. Дзе Каптанка? Пад'ём!

Хамёнак усё яныг цяжка, не абудляючы выгляду хворага чалавека, ушнўся і сеў на ложку.

— Галля, дай мне валёнкі.

Яна не хацела выходзіць з кутка. Хацелася нават шпурнуць іх, гэтыя зьвірок рваная валёнкі, у гэтую рыжую, зьвірок занушчачую бараду. Хацелася проста заплакаць ад крыўды і сораму... Аднак яна ўзяла з печы валёнкі і панесла іх перад сабой, каб хоць гэтак, хоць тронкі даўжэй не пакізаць людзям, ад каго яны зноў зацяжарыла...

— На, — сказала яна адно слова, якое здолела вымавіць.

І таць ён, Сярожа, сказаў:

— Добры вечар, Галля! І ты ад нас хавашся?

Ах, ну чаму ты, дурніца, тады не сказала яму: «Забіры мяне, родны, адгэтуль!» Чаму не назвала яго тым іменем, якое даражэй табе за ўсе на свеце імены — Сярожа? Чаму?.. Таму, што і мову табе, і сьлёзы адняло ад жалю да сябе: ад сораму.

— Добры вечар, — сказала яна, апусціўшы вочы.

Вельмі добра, што пры гэтым было цемнавата, што ён не асвятліў яе ліхтарыкам. Відаль, хоць тронкі яныг паважай ён яе — калі ўжо не Галлю сваю, дык жанчыну.

(Працяг будзе).

Першае непаразуменне.

Фотаэціюд П. Захарэні.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

МІЦКЕВІЧ Надзежда Валянцінаўна, якая жыве ў вёсцы Усцінавічы Вілейскага раёна Мінскай вобласці, шукае свайго брата **ЛЯХА** Уладзіміра Валянцінавіча. У пачатку 1944 года ён быў вывезены фашыстамі ў Германію.

ЛІНЕВІЧ Аляксандр Іванавіч, які жыве ў вёсцы Спічнік Блумскага сельсавета Пухавіцкага раёна, шукае свайго пляменніка **ЛІНЕВІЧА** Пятра Флёр'янавіча.

Асоб, якія ведаюць аб месцы знаходжаньня Ул. В. Ляха і П. Ф. Ліневіча, просім паведаміць па месцу жыхарства іх родзічаў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77, ДОМ ДРУЖУ, РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ». ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 3-25-52.

РОБОТ ЖЗАМЕНАТОР

— Прафесар, або стаўце «выдатна», або я вам зараз зроблю кароткае замыканне.
Малюнак В. Ваяводзіна.

— Не ведаеш, далёка да фінішу!
Малюнак Н. Елінсона.